

אכן בברייתא מבואר, שבתעניות קוראים שלושה, כמו בשני וחמישי, שכך שנינו בברייתא. כל שיש בו ביטול מלאכה לעם (במה שהם מתאחרים בבית הכנסת), כגון תענית צבור [שמותר במלאכה^א], ותשעה באב [שמעיקר הדין הוא מותר במלאכה, אלא שיש מקומות שנהגו שלא לעשות בו מלאכה], קוראים שלשה. ושאין בו ביטול מלאכה לעם, כגון ראשי חדשים [שאין בו ביטול מלאכה כל כך^ב, שאין הנשים עושות בו מלאכה^ג], וחול של מועד [שאין בו ביטול מלאכה כל כך, שהרי באים לבית הכנסת יותר מימות החול, לפי שאין עושים בו מלאכה אלא בדבר האבד], קוראים ארבעה.

ורב אשי אמר, שמסוף משנתנו יש ללמוד, שבתעניות קוראים ארבעה, שכך שנינו, "זה הכלל, כל יום שיש בו מוסף ואינו יום טוב, קוראים ארבעה", ולכאורה בא הכלל להוסיף תעניות ותשעה באב, שיש בהם תוספת ברכה בתפילה, ולכן גם בהם יש ארבעה קוראים.

אולם דחו את דברי רב אשי, כי לענין תשעה באב מצינו שנחלקו תנאים אם קוראים שלושה או אחד, כפי שיתבאר בעזה"י להלן, ולא מסתבר שמשנתנו היא דעה שלישית. אלא ודאי לדעת משנתנו, בתשעה באב קוראים לכל היותר שלושה, והוא הדין בשאר תעניות. ולא בא "זה הכלל" להוסיף דבר נוסף שקוראים בו ארבעה, אלא לסימן נשנה, שכל שיש בו חשיבות ומעלה, מוסיפים בו קרוא נוסף. בשני וחמישי שלושה קוראים. בראש חודש ומועד שיש בהם קרבן מוסף, קוראים ארבעה. ביום טוב שאסור גם בעשיית מלאכה, חמשה. ביום הכפורים שהמחללו ענוש כרת, ששה. ושבת, שהמחללו ענוש סקילה, שבעה.

רב נזדמן לבבל בתענית ציבור וקרא בתורה

אמרו, רב נזדמן לבבל בתענית ציבור, קם וקרא בתורה, ובירך לפניה, ולא בירך

^א רוב תענית צבור מותרין במלאכה, חוץ משל גשמים אמצעיים ואחרונים. [רש"י].

^ב דכתיב "אשר נסתרת שם ביום המעשה", ותרגם יונתן "ביומא דחולא", והתם נמי גבי ראש חדש קאי, דקאמר ליה "מחר חודשי", וקרי ליה לערב ראש חדש יום המעשה, אלמא, ראש חדש לאו יום המעשה הוא. [רש"י]

^ג ושמעתי מפי מורי הזקן זכרונו לברכה, שניתנה להם מצוה זו, שבביל שלא פירקו נומיהן בעגל, (תוספות, ואני מצאתי בפרק מ"ה דברייתא דרבי אליעזר, שמעו הנשים ולא רצו ליתן נומיהן לבעליהן, אלא אמרו להן, אתם רוצים לעשות פסל ומסכה שאין בו כח להציל, ונתן הקב"ה שכרן של נשים בעולם הזה, שיהו משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים, ולעולם הבא הן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים, שנאמר תתחדש כנשר נעורייכי, עד כאן). [רש"י]. וקשיא דהא בפרק אין דורשין בחגיגה אמרינו, ראש חדש יוכיח, שיש בו קרבן מוסף, ומותר בעשיית מלאכה. ויש לומר דודאי מותר הוא בעשיית מלאכה לאנשים, אבל נשים אסורות במלאכה, לפי שלא פירקו נומיהן במעשה העגל. [תוס'].